

Almunia i Aznar, de segons a números u

Teòricament, les propostes de PP i PSOE davant les eleccions del 12 de març corresponen a opcions ideològiques diferents. Però els seus líders, José Maria Aznar i Joaquín Almunia, coincideixen en alguns punts, sobretot els referits a la "governabilitat de l'estat".

Aviat se sabran els resultats de les eleccions generals. Llevat de sorpreses majúscules, només dos candidats tenen probabilitats de ser presidents del govern espanyol: Joaquín Almunia, pel Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE), i José María Aznar, pel Partit Popular (PP). Dos polítics que tenen en comú el fet de no ser líders carismàtics, que han arribat a liderar els seus respectius partits després d'una etapa, desigual en el temps, de viure a l'ombra de les grans patums socialista i popular, Felipe González i Manuel Fraga, i després d'haver passat alguns tràngols de digestió difícil.

Quan Fraga dimiteix per primera vegada com a president d'Aliança Popular (AP) a causa de la seua incapacitat per incrementar el vot de la dreta espanyola per damunt del 25% ("el sostre de Fraga"), aquest partit busca un líder nou, jove (i andalús) per retallar distàncies amb un PSOE en les seues hores millors. L'experiment, però, no va reeixir. El nou líder elegit, Antonio Hernández Mancha, va estar al davant de la direcció d'AP poc de temps; va fracassar com a cap de l'oposició i com a líder intern del partit. Els incendis s'hi multiplicaven i va haver de tornar el "president fundador", Fraga, a reprendre les regnes aliencistes i conduir el partit a una refundació. Llavors li canvia el nom (AP per PP) i afavoreix l'elecció d'un líder, jove, però ara castellà de soca-rel, creat a Madrid, José María Aznar.

En l'altra casa, la retirada de Felipe González de la secretaria ge-

neral del PSOE va unida a la promoció d'Almunia com a successor. La consternació dels delegats socialistes en veure la cadira del líder sempitern ocupada per un delí-sorpresa i els aplaudiments fervorosos a Josep Borrell durant el congrés socialista, no alteraven la decisió. Tot i això, Almunia necessitava d'una legitimitat major que la que es despenia de González. Les eleccions primàries havien de

**Joaquín Almunia
fa diferències
entre les
comunitats
autònomes de
"via lenta" i les
nacionalitats
històriques.**

donar-li-la, però convocades per Almunia les eleccions internes en el PSOE, emergeix l'aplaudit Borrell i el venç. La candidatura d'Almunia haurà d'esperar i la seua actuació política ha de limitar-se a liderar l'organització com a secretari general. Amb la candidatura de Borrell, entre les dificultats per trobar un estil sòlid d'oposició al PP, les dificultats de les relacions amb l'aparell tradicional del PSOE i les denúncies de frau fiscal d'antics col·laboradors, a penes si aguanta un any i acaba amb una dimissió

que torna a obrir les portes a Almunia per ser candidat a la presidència del govern. Almunia-Aznar, tots dos tenaços i grisos, van arribar al cim dels seus partits pels fracassos dels líders que apareixien com a "esperances blanques" i ara estan condemnats a competir per la presidència del govern espanyol. Però, és aquesta l'única coincidència?

La trajectòria política de Joaquín Almunia és inseparable de la carrera de Felipe González des de 1974, quan el líder socialista el va captar per treballar amb ell. Aznar, per contra, comença més discretament, afiliant-se al AP sense padrins, per accident, a la ciutat de Logronyo, on havia aconseguit la plaça per concurs com a inspector de finances després d'aprovar l'oposició.

Almunia, com a col·laborador de l'ex-president del govern espanyol, sempre ha estat d'acord amb les formes de treballar i el model de projecte socialista que representava González. Quan aquest va decidir quedar formalment en un segon pla dels centres de decisió socialistes en el trenta-quatrè congrés del PSOE, no té grans dubtes sobre qui ha de ser "l'hereu": Joaquín Almunia, qui no qüestiona el paper històric de González ni el poder dels barons.

El 23 de gener de 1989 s'ellegeix un *col·legi cardinalici* al novè congrés d'AP i a cap dirigent se li escapa que, d'entre els set vicepresidents, entre els quals hi ha Aznar, eixirà la persona que haurà de governar el partit i que tindrà el

repte de batre's amb González en els propers comicis. Entre els candidats amb més possibilitats destaquen Isabel Tocino, José María Aznar i Miguel Herrero. El 28 d'agost d'aquell any surt finalment la *fumata blanca*: Fraga decideix personalment que el candidat a la presidència del govern en les properes eleccions generals serà José María Aznar.

Trajèctories diferents i curioses coincidències. Joaquín Almunia és un producte prototípic de família burgesa biscaïna. Estudiant de col·legi de jesuïtes, continua els seus estudis a la selecta Universitat de Deusto. Ningú no hauria dit que acabaria essent candidat socialista a la presidència del govern espanyol. Tampoc no eren temps per imaginar eleccions democràtiques. Caldrà esperar al París de 1970, encara sota la inèrcia radicalista del 68, perquè la seua passió política es desperte.

Més o menys per la mateixa època, Aznar s'educa al Col·legi del Pilar de la Congregació de Maria, situat al barri madrileny de Salamanca, on assistia la classe mitjana alta de la *villa y corte* d'aleshores. Com a bon fill de la mitjana burgesia madrilenya, estudia dret a la Universitat Complutense de Madrid. En acabar prepara les oposicions per incorporar-se al cos de l'elit funcional. La seua primera destinació el duu a Logronyo, on decideix iniciar-se en la política des d'Aliança Popular.

Els mals resultats d'AP a les dues primeres eleccions democràtiques no aconsegueixen desanimar Aznar. Ans al contrari, en un panorama dominat per un cert pessimisme i d'estancament de l'organització, en el segon congrés provincial de la Rioja, José María és elegit secretari general provincial. A l'acte de cloenda assisteix Fraga i s'assabenta que el nou valor del partit és nèt de l'ambaixador i periodista (i simpatitzant nacionalista basc) Manuel Aznar Subigaray i fill de Manuel Aznar, a qui va confiar la direcció de Ràdio Nacional d'Espanya el 1960, quan Don Manuel era ministre d'Informació i Turisme.

El nacionalisme és cada vegada més present al País Basc quan Almunia hi estudia. Però per a ell sempre serà una qüestió secundària. En el seu interès per la política, les preocupacions socioeconòmiques tindran prioritat. Lligat tempranament a la UGT, quan des del sindicat arriba al ministeri de Treball i Seguretat Social, impulsa la implantació de la jornada laboral de quaranta hores setmanals i duu endavant la polèmica Llei de Pensions que universalitza la sanitat pública, fet que provoca un duríssim enfrontament entre el govern de González i la UGT, la primera esclatxa important en l'hegemonia socialista en l'Espanya dels anys vuitanta.

Després de la mort de Franco, González i Guerra l'incorporen com a tècnic d'una UGT minoritària en el moviment obrer d'aleshores però que comença a organitzar-se ràpidament amb l'ajuda del partit germà, el PSOE. Almunia treballa com a assessor de Nicolás Redondo i de la comissió executiva confederal del sindicat.

Aznar, després de ser elegit secretari provincial, es trasllada a Madrid com a inspector d'Hisenda i es presenta com a candidat a les

següents eleccions. En el 1982 José María Aznar López obté la primera acta de diputat en una província (Àvila, un feu absolut d'UCD) en què AP serà la nova força majoritària.

Una volta retornat a Madrid, comença a treballar en la direcció general de coordinació amb les Hisendes Territorials, que posa en marxa tot el sistema de finançament autonòmic. Des d'ací, veu com s'aplica la LOFCA i té l'oportunitat de participar en la valoració del concert econòmic al País Basc i en els estudis preparatoris per a regular el sistema de quota (el *cu-po* basco-navarrès).

En les primeres eleccions democràtiques, Almunia continua com a assessor d'UGT fins 1979, quan és elegit diputat socialista per Madrid. Al capdavant de la Secretaria d'Estudis i Programes, adquireix un paper més actiu, especialment quan s'encarrega de coordinar el programa del PSOE per a les eleccions de 1982.

Mentrestant, el 1985, Aznar és elegit president d'AP de Castella-Lleó. Manuel Fraga abandona el partit al desembre del 1986 i s'obre la lluita per la successió. Aspiren a substituir el conductor de la

Tant José M Aznar com Joaquín Almunia van arribar a la direcció dels seus partits pel fracàs d'altres líders. Justament, qui estaven considerats com les esperances blanques.

dreta espanyola des del franquisme a la normalitat democràtica Miguel Herrero de Miñón, a qui Aznar dona suport, i Antonio Hernández Mancha, qui finalment triomfarà.

Aznar, a partir d'aquest moment, centra la seua activitat política en la preparació de la seua carrera a la presidència de Castella-Lleó. Després de dos anys al capdavant d'aquesta comunitat i quan Hernández Mancha naufraga al capdavant de la direcció d'AP, Fraga li comunica l'agost de 1989 a Quintanilla de Onésimo (poble on passa les vacances la família Aznar i que duu aquest nom en honor del falangista espanyol Onésimo Redondo) que ell serà el pròxim candidat d'AP a la presidència del govern central.

Almunia deixarà el Ministeri de Treball i Seguretat Social per a fer-se càrrec del Ministeri per les Administracions Públiques i tractarà de convertir-lo en una eina de descentralització político-administrativa que assente les autonomies de l'article 143 de la Constitució, les de segona velocitat, i redueca la conflictivitat autonòmica, trencant, en bona mesura, la dinàmica de recursos recíprocs entre les administracions estatal i les autonomies que estava a punt de col·lapsar el Tribunal Constitucional.

Aznar, a la tercera va la vençuda. Aznar no guanyarà les eleccions generals fins al tercer intent, el 1996. En un primer moment, la victòria d'Aznar tindrà un regust amarg, en bona part, per les seues relacions tibants amb els nous aliats, els denostats nacionalismes perifèrics, i la derrota socialista semblarà dolça. No obstant això, aquelles eleccions posaven punt final a tretze anys d'hegemonia socialista a Espanya, i a una legislatura on les quotes de crispació havien arribat a un nivell de tensió i d'intensitat mai viscut en l'actual període democràtic i en què els escàndols econòmics i polítics relacionats amb la gestió socialista es multiplicaven.

Aznar inicia el seu camí en la Moncloa amb bon peu, substitueix un govern esgotat i sense imagina-

ció, aconsegueix un pacte, sense grans costos polítics aparents, amb els grans enemics de pocs mesos abans (CiU i PNB) i els indicadors econòmics comencen a manifestar clarament la milloria iniciada en els últims anys del govern socialista.

En matèria autonòmica, al govern del PP li correspon per raons de calendari afrontar dos reptes fonamentals del sistema autonòmic: la renovació del model autonòmic i la "quota" quinquennal basca. El govern basc aconsegueix els seus objectius en la negociació, capacitat normativa màxima en matèria d'IRPF i la concertació dels impostos especials (un fet que comporta que els ingressos per habitant del País Basc siguin al voltant de 2,5 vegades més elevats que els

Almunia i Aznar coincideixen a dir que el projecte constitucional s'ha de fer sobre un consens bàsic entre partits estatals.

que rep un valencià, posem per cas). Els nacionalistes han elevat el nivell de les competències autonòmiques pròpies i aconsegueixen del govern del PP el reconeixement de les competències en matèria de ports, costes i polítiques actives d'ocupació. Indubtablement, els pactes del govern d'Aznar amb els nacionalistes no qüestionen la Constitució. Però no hem de perdre de vista que són més el producte d'una necessitat imposada per a assegurar la seua governabilitat, que no del fruit de cap convenció autonòmica profunda.

Almunia, al seu torn, quan ocupa el Ministeri d'Administracions Públiques, impulsa el procés de descentralització tractant d'imposar els criteris propis del ministeri i de conformar una visió general de

l'estat que supere la inèrcia dels impulsos de les autonomies. Aquesta posició no va agradar a moltes comunitats autònomes, que l'acusen de "neocentralista" perquè vol reservar la iniciativa sobre el model territorial al govern estatal. Joaquín Almunia considera que el marc constitucional que concep l'estat de les autonomies és el marc millor sobre el qual aixecar l'estructura territorial estatal. Distingeix entre les comunitats autònomes de via lenta i les nacionalitats històriques. No és favorable al marc competencial igualatori per a totes les autonomies. Desconfia dels nacionalismes, que veu com una expressió d'una dinàmica política que no podrà ser mai saciada. Una concepció que desconfia del nacionalisme perifèric i no exempta d'una concepció jeràrquicament jacobina de l'estat. I també una actitud que provoca recels de part de les forces polítiques catalanes, basques i gallegues que reivindiquen el desenvolupament especial de les seues autonomies. Amb tot, no es pot dir que Almunia genere grans enemics o desper-te recels insalvables, ni tan sols entre els nacionalistes, si bé les seues relacions amb Jordi Pujol són més fluides que amb els nacionalistes bascos.

Aznar, en canvi, no distingeix entre nacionalitats històriques i la resta de comunitats autònomes. La seua concepció de l'autonomia s'acosta més a la descentralització administrativa i es vincula al concepte de governabilitat d'Espanya, en què les autonomies no es diferencien gaire de la concepció tradicional de les regions, pròpia del nacionalisme espanyol acastellanat. La generalització de l'estat de les autonomies, l'equiparació dels nivells d'autogovern entre les diferents comunitats autònomes, és el darrer límit.

Problemes amb els nacionalistes. Les reivindicacions nacionalistes que consideren que el model autonòmic actual està exhaurit i reclamen el reconeixement del fet plurinacional no encaixen amb aquest "sostre". Si s'avança en el procés de descentralització com-

potencial és per raons conjunturals, quan, després de les eleccions de 1996, el PP necessita el suport d'altres forces polítiques amb representació al Congrés dels Diputats per a la investidura del president del govern espanyol. Llavors canvia la percepció dels nacionalismes a Madrid, però només per causes funcionals: s'intercanvien diners i competències per governabilitat. Ací es manifesta la manca d'un model modern d'estat del PP.

La capacitat de reacció d'Aznar és massa rígida, poc flexible per a les dificultats del dia a dia. En el moment que la situació no respon a les expectatives o la imatge creada, perd capacitat d'actuar. La seua percepció de l'estructura territorial de l'estat era clara, però quan han aparegut imprevistos com el disgust dels nacionalismes cap el model autonòmic, es queda buit d'idees sense saber què fer.

Es cert que Almunia i el PSOE, els "antics joves nacionalistes es-

panyols" —d'acord amb la definició que els cercles de poder nord-americans de principis dels 80 donen als membres del primer govern socialista—, no han acabat de concretar el seu projecte d'organització territorial, tot i comptar amb les propostes del PSC sobre el federalisme asimètric. Almunia coincideix amb Aznar en la idea que el projecte constitucional s'ha de fer sobre un consens bàsic entre partits estatals, que excloga les forces nacionalistes i que desatenga les reivindicacions nacionalistes catalanes, gallegues o basques. Un model autonòmic que pot ser còmode per a Castella i Múrcia, però frustrant per a Catalunya.

Aznar i Almunia tenen en comú el fet de ser successors de grans líders. I també semblen massa similars en altres aspectes, a part de la seua visió bàsica compartida del nacionalisme espanyol: són dues persones constants, te-

naces, perseverants, amb una imatge pública asèptica, impersonal i amb un llenguatge de comunicació que no transmet ni il·lusió ni passió, ni valors ni idees. Massa dificultats per engrescar els electors en un projecte polític.

Vicenta Tasa / Rosa Mari Roig

Els dos líders polítics han hagut de substituir d'figures històriques. Mar Fraga, creador del PP, i Felip González, ex-president del govern espanyol.

Descomptes als subscriptors d'EL TEMPS

Truca'ns de dilluns a divendres al
93 309 70 04
PROMETEATR

Teatre Principal

RENT

El musical que trenca amb tot el que està establert

25% de descompte de dimecres a diumenge Barcelona.

Teatre Borràs

El sopar dels idiotes

25% de descompte de dimarts a divendres Barcelona.

ROMEA

Tots eren fills meus

25% de descompte de dimarts a divendres Barcelona.

Teatre Condal

La jaula de las locas

amb 'La extraña pareja' (Paco Morán i Joan Pera)

25% de descompte de dimecres a diumenge Barcelona.